

**ЧОВЕК БЕЗ КЪСМЕТ
РУТИНСКА НАРОДНА
ПРИКАЗКА**

chitanka.info

Някога си на един кръстопът живели мъж и жена — градинари. Били те ни стари, ни млади, ни бедни, ни богати. И градинката им не била кой знай колко голяма, ама лежала досам реката, добре се напоявала и давала щедра родитба, та стопаните поминували някак.

Една само грижа си имали: синът им го взели войник и ето вече пролетта се източила, напекло лятото, а от него няма нито писмо, нито барем по някого вест да дойде. Тревожат се родителите, не могат място да си намерят. Всяка заран жената причаквала на прага пощенския раздавач, кой то обикалял из съседните села, но той всеки път я отминавал, клатейки глава.

— Ах, божичко, дали е болен, дали вражи куршум не го е ранил или убил?! — вайкала се тя и, както казват старите хора, — да не дава бог да се случи онова, що майката мисли!

Минавали дните, седмиците — ето вече и лятото ще се изниже...

Една привечер се похлопало на пътната порта. Показал се на прага градинарят, гледа — непознат човек с чанта на рамо, в ръката размахва дългоочакваното писмо. Синът пише, че е жив и здрав, ала от усилените учения не намира сгода да им се обади, та да прощават родителите и да не берат грижа за него.

Ах, как се възрадвали стопаните! Насила накарали писмоносецът да влезе, да седне на трапезата. Угостили го с всичко, що били скътали за важни гости по светли празници.

— Ами къде е предишният пощаджия? — попитал градинарят.

— На години е и много дълъг му се вижда вече пътят. Остави службата и се прибра при щерка си, внучетата да гледа.

— А ти кой си, откъде си? — подхваща жената. — За пръв път, май, те виждаме...

— Живея в онова село, което е нагоре по реката — отговаря а драго сърце писмоносецът. — От днес съм поел пощенската служба...

— И какво си работил досега? — пита градинарят, не от любопитство, а колкото да поддържа разговора.

— Че и аз като вас: имот имах — и къща, и стока, и нивица — от баща ми наследство. Работех яката — време не ми оставаше за себе си да помисля, да сгледам някоя мома и дом да подреда... Ама като съм си без късмет! Ето, към края на тая пролет се изви силна буря. Свари ме на нивата. А в туй време да падне гръм върху плевника; пламнал

той, огънят се прехвърлил на къщата, сетне в обора. Додето се върна, всичко станало на пепел...

Домакините слушат и кимат съчувствено с глава. Въздиша пощаджията и продължава:

— Не бях се оправил още от тази беда, град колкото гълъбови яйца удари нивицата ми тъкмо пред жътва цялата пшеница смачка. Ей такъв съм — кутсуз! Гдето се вика, злато да хвана, на камък се превръща! Няма да ми повярвате, ако всичко ви доразпарвя. Къщата ни беше до сами реката, както вашата. Край брега се гърбеше един изкорубен бук, от памтивека завещан на нашия род. Пазехме го всички за черни дни. Защото от баща на син се разправяше, че в хралупата му има имане. Един от моите далечни прадеди — не зная кой — спечелил някоя и друга пара и я скътал в хралупата. Сетне неговият първороден сия, а подир него внукът... И така един след друг — кой колкото можел оста вил в хралупата за следващите. Изтърколили се годините и столетията — всеки първенец на рода се смятал задължен да скрие нещо за бъдните поколения, когато се намерят в голяма нужда. Помня, че и дядо, и баща ми също пускаха пари... И така се бе случило, че никой от нашите не беше посмял да бръкне и извади пара, защото всички са успявали някак си да свързват двата края. Ех, пък като се видях съвсем натясно, помислих си: „То може и да не е кой знай колко голямо родовото имане, ама все някак ще ми помогне да се изправя на крака, че от моята беда по-голяма никой от нашите не е патил.“ Тъй си рекох и се запътих към реката. И що да видя! През нощта беше ваял силен дъжд, придошъл порой, изтръгнал из корен корубестия бук, отнесъл го не знам къде... И аз трябваше да се хвана за някаква работа, дордето от глад не съм се поболял. Затуй, като напусна службата старият раздавач, аз му взех мястото — завършил своя тъжен разказ новият пощаджия.

Още не го доизслушал, градинарят станал от стола и за почнал да крачи из стаята. А жената през сълзи рекла:

— Моля ти се, остани тук да нощуваш. Ще се намерят постеля и завивки. Ти ни донесе такава голяма радост, пък твоята орис толкова ни нажали...

Склонил писмоносецът, защото бил много изморен. Стопанката го завела в стаята на сина си, където го чакало готово легло, и си

излязла. Подир малко, докато тя да измие чиниите, се разнесло юнашкото хъркане на морния пътник.

Тогава градинарят направил знак на жена си и двамата излезли навън под навеса. Той и заговорил тихичко:

— Жено, ти ме знаеш — всякога всичко съм споделял с тебе, само едно нещо досега не съм ти казал: Помниш ли онзи проливен дъжд, който се изля през нощта, та реката придойде и едва не отвлече посевите? На заранта отивам към брега да видя какви пакости е сторила реката и гледам — довякла едно старо дърво. Измъкнах го, слънцето го изсуши, сетне се запретнах да приготвя дърва за зимата. И знаеш ли — това ще да е бил букът на нашия пощаджия! Когато го разцепих, из зейналата хралупа се изсипаха порой пари — медни, сребърни, дори и няколко златни... Прибрах ги и си думам: „Ще свърши синчето службата, ще поиска да се жени или друга работа да хване — тези пари тъкмо на сгода ще му дойдат.“

Жената плесна ръце в почуда:

— Защо не каза веднага на пощаджията, та да зарадваш клетия момък?

— Искам първом с теб да се посъветвам. Пък сега, като съм премълчал, никак си ме е срам да му призная. Ама ето що измислих: да замесиш една голяма баница и парите да наредиш между корите. Ще му я дадем за из път.

Стопанката се съгласила. До късна нощ месила и пекла — изпекла две големи баници, положила парите в едната, а другата оставила за тях си.

Когато раздавачът се събудил, домакините му пъхнали в чантата баницата с парите и го изпратили с най-добри пожелания.

Върви раздавачът по пътя и си подсвирква. А насреща му — двама търговци на добитък. Спрели се насред пътя, по разговорили се. Казали му, че са тръгнали да купуват животни. Единият на шега го попитал, дали няма нещо за продан — я кон, я вол, я овца или коза... Оня не доловил шегата и отговорил съвсем сериозно:

— Такава стока вече нямам, защото изгорях. Ама, ако искате, мога да ви продам една баница още топла-топла.

— Защо не? Ние още не сме закусили и твоята баница добре ще ни дойде!

Купили търговците баницата и продължили пътя си. Пък пътят им минавал тъкмо край къщата, където раздавачът беше пренощувал; отбили се те, защото били чули, че градинарите имат теленце за продан. Седнали да отдъхнат. А жената им казала, че току-що е опекла баница и ще ги на гости.

— Не си прави труд — рекъл единият от търговците. — Ние си носим баница. Преди малко я купихме от един пощаджия. И сложил баницата на масата.

Стопанката се изумила, едва не се издала. Добре, че мъжът ѝ побързал да заведе търговците в обора, за да им покаже телето. Докато те се бавели навън, жената подменила баницата с парите, като на нейно място сложила другата.

След като скъсали пазарлъка, търговците изяли баницата, без да забележат подмяната, и си подкарали телето. А пък жената не може място да си намери: кърши ръце и ту наднича през прозореца, ту излиза на прага да гледа по пътя — този път не писмо чака, ами пощаджията кога ще мине.

Най-сетне на здрачаване той се задал. Градинарят го по викал, силом в къщи го вкарал, а раздавачът все се дърпал — срам го било от тяхното щедро гостоприемство. Пак го нагостили, пак останал у тях да ношува. А през нощта градинарят сложил в празната му чанта парите в кърпа върза ни.

Сутринта рано-рано гостенинът се събудил и тихичко се измъкнал от къщи, защото си мислел: „Тези добри люде пак ще ме гощават, пък аз с какво мога да им се отблагодаря?“ Като излязъл навън, видял на двора една висока ябълка, цялата отрупана с червени плодове. Много му се прищяло да си откъсне няколко ябълки за из път. Окачил чантата на оградата и се покачил на дървото.

Ненадейно скръцнала врата и на прага на къщата се по казал градинарят.

„Ах, каква я свърших!? — сепнал се раздавачът засрамен.

— Като някакъв хлапак съм се качил ябълки да крада.“ Скочил от дървото и хукнал да бяга и в залисията си забравил чантата.

„Виж ти какъв кутсуз човек!“ — въздъхнал градинарят. — „Все пак аз мога да му я дам. През където и да тръгне, той трябва да мине по дървения мост. Аз пък ще изтичам по пряката пътечка и ще го изпреваря.“

Така и направил: избързал и окачил чантата на парапета на мостчето. Сетне се притаил в крайречните храсталаци и зачакал.

Не чакал дълго. Пристигнал раздавачът, спрял се пред моста, огледал се на четири страни: ранна есен била позлатила вече листака, родитбата — прибрана, прелетните птици се събират на орляци, готвят се за далечен път. Почувствувал човекът тая хубост наоколо, замислил се: „Не бива да се оплаквам, че нямам късмет: млад съм, здрав съм и очите ми могат да се радват на божия свят. Ами ако пламъците на пожара ме бяха ослепили?! Нямах да мога да виждам слънчевата светлина, красотата на широкия свят. Нямах да ме назначат и за раздавач, защото не бих могъл тогава дори по моста да мина. Я да се опитам да прекося слепешком тоя мост!“ — Зажумял, предпазливо преминал по мостчето и не видял чантата си.

Градинарят я прибрал и се върнал дома, хем ядосан, хем нажален. — Наистина този човек е без късмет! — рекъл на жена си. — Какво ли не опитахме, нищо не излезе.

А жената го укорила:

— Не, стопанино мой! Не всичко си опитал, ами все хитруваш, все скришом го правиш. А пък честният човек по правия път върви, с открито лице гледа и казва чистосърдечно какво мисли. Най-добре ще бъде утре, като мине край нас писмоносецът, да го хванеш за сетрето; доведи го и сложи парите в ръката му. Разправи всичко както си е.

Както намислили, така и направили; дали на раздавача родовото му имане. След като изпили за негово здраве по две чаши бира, градинарят го завел при разцепения стар бук и ... приказката свършва тук.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.